

Yeniden Morphy

FM Alper Efe ATAMAN

Karşıyaka'dan Merhabalar,

Analiz Köşesi'nin güncellenmediği uzun süre içerisinde, satranç dünyamızda çok büyük gelişmeler ve *Analiz Köşesi*'nin takipçileri olan bizleri daha çok ilgilendiren harika partiler gerçekleşti. Hiç şüphe yok ki, Kıvanç Haznedaroğlu'nun GM ünvanını kazanması bu dönem içerisinde bizleri en çok sevindiren haber oldu. Daha sonra elimize ulaşan *Mavi Kale* dergisi, TSF'nin en büyük eksikliklerinden birisinin kapanmakta olduğunun habercisiydi. Avrupa Yaş Grupları Şampiyonası'nda beklentilerimizin artık daha da büyümesi ile elde edilen sonuçlar hiç kimseyi tatmin etmese de, sporcularımızın büyük çoğunluğunun belirli standartların üzerinde sonuçlar elde etmesi seviyemizin genel anlamda yükseldiğine işaret ediyordu. IM Mert Erdoğan'ın Bakü'deki harika performansının takipçisi, Akhisar'daki Dünya 16 Yaşaltı Satranç Olimpiyatları'ndaki 9/10 sonucuyla Engin Topak oluyordu. Kasparov & Carlsen ikilisinin Valencia ve Nanjing'teki başarıları da uluslararası satranç gündemindeki yerlerini aldı.

Şimdi ise önümüzde Dünya Yaş Grupları Şampiyonası bulunuyor. Elbette, sporcularımızın işleri hiç kolay değil; ancak bu defa, rakiplerinin de işleri kolay değil!

Fakat bu yazımızın konusu, tüm bu bildiğiniz gelişmelerin hiçbirisi olmayacak. Bir süre önce karşılaştığım, ancak sadece kendi çevremdeki az sayıdaki satrançsever dostlarımla paylaştığım kısa bir parti, Morphy'nin bundan 150 yıl önceki partilerinde ortaya koyduğu ilkeleri bizlere bir kere daha hatırlatacak.

Rossolimo Devamyolu'ndaki beklenmedik keskin mücadelenin tarafları GM Sergei Rublevsky ve GM Andrei Volokitin

GM Sergei Rublevsky (2671) - GM Andrei Volokitin (2600)

Rusya Takımlar Şampiyonası, Dagomys 2004, [B52], (Ataman, A)

---

1 e4 c5 2 ♘f3 d6 3 ♙b5+

Bazılarınca 'Anti-Sicilya' olarak da nitelendirilen, Rossolimo Devamyolu. Beyazların bu yaklaşımının temel nedeni, Sicilya Savunması'nda var olan Najdorf ve Dragon varyantları gibi keskin devamyollarından kaçınmak istemesidir.

3... ♙d7

Partideki hamle en sık rastlanır tepki olmasına karşın, 3... ♘c6 ve 3... ♘d7 hamleleri de mücadeleyi siyahlar açısından oynanabilir konumlara götürürdü.

4 ♙xd7+ ♖xd7

İlk bakışta, siyahların 4... ♘d7 hamlesini tercih etmesi daha doğal görünmektedir. Ancak bu durumda, siyah at d7-karesinden geliştirilmiş olacak ve merkeze baskı kurabileceği daha aktif c6-karesinden gelişim fırsatını kaçırmış olacaktı. Örnek bir

devamyolu şu şekilde gerçekleşebilirdi: 4...♞xd7 5 0-0 ♞gf6 6 ♖e2 e6 7 b3 ♙e7 8 ♙b2 0-0 9 c4 ve beyazlara hafif, ancak sağlam bir üstünlükle. Bu nedenle, siyahlar 'doğal' tepkiyi ikinci plana atmayı seçti.

5 0-0 ♞f6 6 ♖e2

Beyaz vezirin e-dikeyinde üstlendiği görevi, elbette ki f1-kalesi de 6 ♙e1 hamlesiyle üstlenebilirdi. Partide seçilmiş olan devamyolunda beyazlar, d1-karesini ♙d1 ve devamında c3-d4 piyon sürüşleri amaçları için boşaltmaktadır. Böylelikle Rossolimo Devamyolu'nun bilindik düzeni olan d4-e4 karelerindeki merkez piyonlar yapısı hazırlanabilecektir.

6...♞c6 7 c3

Her iki taraf da, ortaya koydukları planları uygulamaktalar. Beyazlar merkezde küçük bir alan avantajı sağlayacak olan d4-sürüşleri için hazırlıklarını tamamlarken, siyahlar da gelişmemiş olan taşlarını aktif noktalardan oyuna soktular. Öyle ki, beyazların açılıştan kaynaklanan hafif üstünlüğü şu şekilde gerçekleşebilirdi: 7 c3 e6 8 d4 cxd4 9 cxd4 d5 10 e5 ♞e4 11 ♞bd2 (11 ♞e1!?) 11...♞xd2 12 ♙xd2 ♙e7 13 ♙ac1. Ancak mücadele aniden, Ukraynalı genç büyükusta Volokitin'in beklenmedik agresif tercihi nedeniyle çok keskinleşecekti.

7...♙g4! (D)

Vezirin henüz gelişim tamamlanmadan oyuna girmesi sebebiyle, açılış ilkelerine aykırı olan bir hamle. Gerçekten de, siyahların son hamlesinin e4-piyonuna saldırmaktan başka bir amacı var mıydı? Oysa bu basit tehdit, ♙e1 ya da d3 gibi gelişim hamleleriyle yanıtlanabilecekti. Ancak siyahlar d3-karesinin bir nevi zayıflatılmış olması ayrıntısından yararlanmak istiyordu: 8 ♙e1 ♞e5! 9 ♞xe5 ♖xe2 10 ♙xe2 dxe5 11 ♞a3 0-0-0 12 ♞c4 ♞d7 13 d4 e6 ve belirsiz bir konumla. GM Rublevsky ise, vezirlerin oyunda kaldığı daha keskin bir devamyolunu tercih etti.

8 d3 ♞e5

Böylelikle siyahların esas niyeti belli olmaktadır: f3-karesindeki açmazda kalmış olan atı baskı altına alarak, f-dikeyinde bingeç piyonlar yaratmak.

9 ♞bd2 ♞h5 (D)

Siyahlar, GM Mikhail Gurevich'in küçük dostlarıyla çalışmalarında sıklıkla sözünü ettiği A-B-C (açılıştaki merkezin kontrolü, hafif taşların gelişimi ve rok) rotasını izlemeden D'ye, yani aktif plana geçiyor. Oysa henüz konum hazır olmadan başlatılacak olan 'prematüre' bir saldırının, konumu ilk başta olduğundan daha kötü bir noktaya taşıyabileceği bilinen bir gerçektir. Yine de, siyahların şimdi somut tehditler ortaya koyduğunu görmekteyiz: ...♘f4 hamlesiyle zayıf olan d3-e2-g2 kareleri üzerine baskı, üstelik mat ve vezir kazanma tehditleriyle. Mücadelenin başından bu yana, hepimize öğretilen açılış ilkelerini harfiyen uygulamaya çalışan beyazların henüz 10. hamlede çok kritik bir noktada olduğunu görmek, satranç mücadelesinin enteresanlığını bir kere daha gözler önüne sermektedir.

10 d4!

Merkezdeki e5-atını rahatsız etmekten öte, beyazlar a6-f1 çaprazını vezirin kullanımına açarak siyah şahı b5-karesinden rahatsız etmeyi hedeflemektedir. Artık mücadele, her iki taraf için de geri dönüşü olmayan bir noktaya taşınmıştır.

10...♘f4 11 ♖b5+ ♕d8 12 ♘e1 ♘ed3 (D)

ChessBase'deki analizlerinde GM Psakhis, siyahların saptırma amacını taşıyan son hamlesini '!' imi ile ödüllendirmişti. Hâlbuki derin bir bakış, nispeten daha gösterişsiz olan 12...cxd4 hamlesinin daha kuvvetli olduğunu göstermekteydi: 13 ♖xb7?! ♗c8 14 f3 ♖d7 15 ♖xd7+ ♕xd7 16 cxd4 ♘e2+ 17 ♕f2 ♘xd4 18 ♘b3! ♘e6! 19 f4 ♘c4 ve daha iyi bir uyum içerisinde olan siyah kuvvetler sahibine sağlam bir üstünlük vermektedir. Dolayısıyla belki de beyazların 13 cxd4 ♘ed3 14 f3 ♖g6 15 g3 ♘e2+ 16 ♕g2 ♘dxc1 17 ♘b3 ♘xb3 18 axb3 ♘f4+ 19 ♕h1 devam yoluna girmesi gerekliydi. Ancak elbette ki tüm bunlardan söz etmek, bilgisayar analizleri yardımıyla çok kolaylaşmaktadır.

13 f3 ♖g5 14 ♘b3!

Gelişimin önemini hatırlatan, değerli bir hamle. Beyazlar uzun süredir, rakibinin sürekli olarak ortaya koyduğu tehditlerle savaşmak zorunda kalmıştı. Ancak ciddi hesap gerektiren bu hamleyle birlikte, GM Rublevsky geçici bir taş fedası ortaya koyuyordu. Fedanın kabul edilmesi sonrasında siyah taşlar arasındaki uyum bozulacaktır. İlk olarak, c1-karesindeki filin çaprazı açılmış, bu sayede de g5-karesindeki vezir kısmen de olsa rahatsız olmaktadır.

14...♖xe1 15 g3

Siyahların g2-karesi üzerinden ortaya koymuş olduğu mat tehdidini savuşturmak, aynı zamanda da ♕xf4 tehdidini yaratmak adına.

14...♖h3+ 16 ♔h1 ♖h5

Forse devamyolları sonrasında siyahlar, rakibinin Kxe1 hamlesiyle taşı geri alma fikrini f3-karesinden ortaya koymuş olduğu mat tehdidi sayesinde savuşturdu.

17 g4 ♖h4 (D)

Kısa bir bakışla siyahların gelişim problemi olmasına karşın, taş fazlalığını sürdürdüğü düşünülebilir. Gerçekten de, siyahların şimdiki tehdidi 18...♗f2+ ve takiben 19...♗xf3+'tır. Fakat GM Rublevsky, bir sonraki hamlesindeki *Morphy-vari* yaklaşımı sayesinde, konumda sıkıntıları olan tarafın aslında siyahlar olduğunu ortaya koymaktadır.

18 ♕e3!

Tam bir işbirliği! Beyazların 18 ♕e3! hamlesinin *Morphy-vari* şeklinde nitelendirilmesinin nedeni, 18...♗c2?! varyantının devamında ortaya çıkmaktadır: 19 ♗xc5!! dxc5 20 dxc5 ♗xe3 21 ♖ad1+! ♗xd1 22 ♖xd1+ ♗c7 23 ♖d7+ ♗c8 24 ♖xb7#. Özellikle de 21 ♖ad1+! hamlesi, *tahtada kimin daha çok materyali olduğundan çok, tahtanın kritik olan bölgesinde kimin daha fazla kuvveti olduğu önemlidir* sözünü vurguluyordu. Bu yapılmış olan feda, sizlere Morphy - Count Isouard, Paris 1858 partisinin 13 ♖xd7! hamlesini anımsatmıyor muydu?

Tüm bu nedenlerden ötürü, siyahlar d-dikeyini her ne pahasına olursa olsun kapatmaya çalışmaktadır.

18...c4 19 ♖xb7

Hücumu devam etmenin alternatif bir yolu 19 ♗c5! hamlesi olabilirdi.

19...♖c8 20 d5!

e3-filinin çaprazını açıp, ♕xa7 ve devamında ♕b6+ tehditlerini yaratarak.

20...♗xf3

c8-kalesinin hareket kabiliyetinin çok kısıtlı olması, siyahların g4-piyonunun peşine düşmesi sonucunu doğurdu. Aceleci davranılarak yapılacak olan 21 ♕xa7 hamlesi, siyahların yeniden direnç kazanarak üstünlük sağlayan taraf olmasına neden olurdu: 21...♖xg4! (c8-kalesini koruyarak) 22 ♕b6+ ♗e8 ve siyahlara üstünlükle.

21 ♖xf3

Bu hamle ise, siyahların tüm umudunun ortadan kalkmasına neden oluyor: 21...♔xg4? 22 ♘d2! ve tüm siyah tehditleri ortadan kaldırarak. Ukraynalı genç büyükusta, son kozunu, b3-atını ortadan kaldırarak oynamaya karar verdi.

21...cxb3 (D)

22 ♖g3!

Beyaz taşlar arasındaki harika uyumu gösteren, son darbe. a2-b3 piyonları arasındaki gerilimin ortadan kaldırılamayacak olması, beyazlara bir kere daha aceleci davranmama imkânını tanıyordu. Siyahların olası ...♔xg4 hamlesi ile c8-kalesini koruyamayacak olması, partinin sonuna geldiğini göstermektedir.

22...f6 23 axb3

a-dikeyini a1-kalesinin kullanımına açarak.

23...g5 24 ♖xa7 ♘e8 25 ♗xc8+ ♘f7 26 ♗e6+ 1-0

Analizimizi noktalarken, GM Lars Bo Hansen'in yakın zamanda *Gambit Publications* tarafından yayınlanacak olan *Şampiyonlardan Öğrenerek Satrancınızı Geliştirin (Improve Your Chess by Learning from the Champions)* kitabındaki sözlere yer vermek istiyorum:

"Yalnızca Steinitz ya da Nimzowitsch'in ilkelerini takip ederek oyunlar kazanamazsınız. Ancak bu prensipleri bilmiyorsanız, mutlaka oyunlar kaybedeceksiniz!"

Önümüzdeki *Analiz Köşesi'*nden itibaren, ayrı kaldığımız zamanlar içerisinde sporcularımızın ortaya koydukları öğretici partileri sizlerle paylaşmayı planlıyorum. Bir sonraki yazıda görüşünceye dek, satrançla kalın.

Hazırlayan: FM Alper Efe ATAMAN